Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
DIARRHOEA
ET
FEBRE ARDENTE

à Quibus

Plerisque exteris Lutetiæ Parisiorum

agentibus periculum imminet.

Quam

Assistente Divinâ Gratiâ

Ex Decreto Gratiosæ Facultatis Medicæ

PRÆSIDE

VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo atque Experientissimo

DNO. RUDOLPHO JACOBO CAMERARIO,

Phil. & Med. Doct. hujusq; Prof. Publ. Ord. Celeberrimo,

Domino Patrono, Præceptore & Cognato ætatem pie Colendo

PRO LICENTIA

Summos in Medicina Honores legitime consequendi

publicæ disquisitioni submittit Author

DANIEL HOFFMANN, Stuttgardianus.

Ad diem Decembris,

ANNO JUBILÆI EVANGELICI SECUNDI

MDCCXVII.

TUBINGÆ, Literis JOSEPHI SIGMUNDI.



Q. D. B. V.

PROOEMIUM.



Agnam & tantum non infinitam morborum varietatem esse pro personarum non solum, sed & regionum diversitate, ipsa docet Fxperientia; Quemadmodum enim morbi reperiuntur quasi universales & ubique ferè locorum sine discrimine passim grassantes, quales sunt v. gr. Cephalalgia, ophthalmia, febris, hydrops, & complures alii; Ita dantur & morbi huic illive regioni ejusque incolis si non proprii, saltem magis frequentes & pluribus communes; Sic v. g. *Londini* magis quam alibi locorum grassari solet phthisis; In *Alsatia* plures reperiuntur podagra nodosa laborantes; In *Gallia* & præsertim *Lutetiæ Parisiorum* Diarrhœa, febresque ardentes peregrinos ut plurimum infestare solent; Quod cum ipse superiori æstate ex parte fuerim expertus, placuit in præsens pro themate Dissertationis Inauguralis paucis agere de his duobus morbis, Diarrhœa scilicet & Febre Ardente, quibus exteros Lutetiæ degentes sæpe numero corripi, iis facile omnibus constat, qui aliquandiu ibi versati sunt; Tu vero, Optime DEUS, annue cœptis, & dirige conatus nostros in TUI gloriam & proximi salutem!

Sectio I.

De

DIARRHOEA.

§. I.

HISTORIA hujus mali hæc est: Ex improviso totum corpus pervadit horror satis molestus, isque pro ratione causæ morbificæ & dispositione subjecti major vel minor, frigescunt membra præsertim exteriora, manus ac pedes; succedit dein Calor, modo plane febrili totum corpus perfundens, interdum admodum gravis, interdum phlogosen referens, quem post aliquod temporis, horulæ v. gr. intervallum, excipiunt tormina & cruciatus interdum gravissimi ac molestissimi, qui facta dejectione copiosa ac larga materiæ fluidissimæ parum viscosæ remittunt; Sequuntur plerumque per diem dejectiones alvi plures vel pauciores, præcedentibus semper torminibus, succedente verò adstrictione sphincteris alvi tenesmode dolorosa; appetitus interim naturali primo quidem die in totum fere similis, sitis vero aliquantum major & à statu naturali recedens; Secundo & tertio die, durantibus imo ut plurimum auctis torminibus, dejectiones denuo fiunt largæ satis ac vehementes, appetitus valde imminuitur, sitis econtra augetur & languor totius corporis viriumque notabilis debilitas persentiscitur; Quarto deinceps die, siquidem omnia rite procedant, & talis Diarrhœa neque in Dysenteriam neque Lienteriam, quod rarius contingit, mutetur, dejectiones, & quæ eas præcessere tormina sensibiliter remittunt, multumque leniora fiunt; Tandem quinto & sexto die ut plurimum appetitus bono omine redit, naturalique fit similis, sitis præternaturalis desinit, lassitudo remittit, totumque corpus robur vitale, vigoremque pristinum naturalem in totum recipit, sicque æger superato hoc morbo firmiori deinceps fruitur valetudine.

§. II.

PATHOLOGIA. Quantum mutatio aeris sive Loci victusque valeat in corpore humano, quantasque sæpius inferat alterationes, nemo est, qui ignorat; Neque id noster solum *Hippocrates* prolixe satis in suis libris demonstravit, posterisque inculcavit, sed & recentiores inter cumprimis *Sydenham* hoc fine phthisicos suos Londino excedere & puriore extra urbem aere per aliquod tempus frui jussit. Ipsa quidem respiratio, quæ aeris inspiratione, inspiratique expulsione perficitur, cum vita pari passu ambulat; Unde quoties insignis aeris, mutato loco, fit mutatio, in ipsa quoque Oeconomia animali mutationem oriri, necesse est, ita quidem, ut transitus ex aere

puro

puro & ſano in aerem impurum variisque particulis heterogeneis venenatis, vel alio quocunque modo naturæ inimicis refertum, non poſſit non variorum morborum cauſa exiſtere, unde *Hippocrates* lib. d. *flatibus*, aerem vitæ & morborum cauſam eſſe ait, pro diverſo puta reſpectu; quamdiu enim laudabilis eſt & purus, motu convenienti leniter agitatus, nullis inquinamentis nullaque vitioſâ uligine corruptus, ad conſervationem vitæ & ſanitatis utique multum conducit; Contra vero morbos eosque varios producit, ſi vel juſto ſit calidior, vel frigidior, humidior aut ſiccior, motu convenienti plane deſtitutus, vel nimis concitatus, aut denique vitioſis ac putridis terræ exhalationibus refertus. Quemadmodum vero cum loco ipſum quoque aerem mutari neceſſe eſt, ita & diverſa victus ratio, quæ pro varietate regionum & ipſa multum variat, magnam plerumque corpori humano alterationem infert, quæ graviſſimorum ſubinde morborum cauſa eſſe ſolet, quanquam & ſint, qui poſt varias aeris victusque mutationes nihil mali perſentiſcant, id quod robori ac bonitati ſingulari naturæ, mutationes illas facile ſuperantis, conſtitutionique totius machinæ perfectè naturali, omnisque fere cauſæ morbificæ experti adſcribi debet; Differunt enim juxta *Paracelſum* corpora humana à ſe invicem non ſecus ac ager ab agro, terra à terra, regio à regione differre cernitur. Ut vero ad inſtitutum noſtrum propius accedamus; Primo quidem AER Pariſienſis non uno laborat vitio; Aut enim nimis eſt humidus, effluviis aquoſis ex flumine *Sequana* dicto vaſtiſſimam urbem percurrente, continuo aſcendentibus; aut ſiccus nimis, in quibusdam urbis partibus a dicto flumine longius diſſitis ac remotioribus, tempore imprimis æſtivo & in diebus maxime Canicularibus, ob ardorem ſolis intenſiſſimum, exterisque remiſſiori quippe caloris gradui adſuetis moleſtiſſimum; Accedunt miasmata putrida ex variis animalium cadaveribus, quæ magno paſſim numero ab incolis in flumen illud promiſcue projiciuntur & prætereuntium nares fætore ſat gravi ac noxio afficiunt, idque eò magis, quia ob præcelſam ædificiorum capiendis tot hominum millibus accom̃odatorum altitudinem, neque aer libere per ventos agitari, neque per radios ſolares exſiccari debitoque modo corrigi poteſt. Ipſam quoque terram, cui urbs ſuperſtructa eſt, Sulphuream eſſe exinde liquet, quia odore, ſicubi effodiatur, ova putrida, vel & aquam fontis Reitlingenſis in totum refert, & argentum colore fuſco aut ſubnigro tingit. Circa VICTUM & in ſpecie quidem POTUM id vel maxime hoc loco notandum venit, quod aqua fere omnis, tum quæ vel ſola vel vino admixta bibitur, tum quæ in culinis coquendis cibis adhibetur, vel ex ipſo flumine illo publico hauriatur, vel ex eodem per canales in remotiores urbis partes derivetur, prout inſcri-

inscriptio habet marmori incisa:

Sequana cum primum Reginæ allabitur urbi
Tardat præcipites ambitiosus aquas
Captus amore loci, cursum obliviscitur, anceps
Quo fluat, & dulces nectit in urbe moras.
Hinc varios implens fluctu subeunte canales,
Fons fieri gaudet, qui modo flumen erat.

In quo per totam fere urbem linteamina sordidissima, etiam eorum, qui fœdissimis laborant morbis, communiter lavari solent, omnesque generis sordes, stercora atque excrementa hominum & brutorum undiquaque confluunt; Accedit, quod hæ ipsæ aquæ in cisternis pro usu culinari per longum sæpe tempus asserventur, sicque majus subinde vitium, & quasi putredinem contrahant, licet ex altera parte à crassioribus impuritatibus, suo quippe pondere in fundum cisternæ tendentibus ac subsidentibus, aliquantisper depurentur. Quod si Chymico celeberrimo *Lemery* fides sit habenda, ipsa quoque hæc aqua aliquid salis laxativi & emollientis secum vehit, vid. *traite des alimens p. 482.* Quæ aliunde in urbem adducitur aqua fontana, pauca, & sua quidem natura longe præstantior est, at noxiam tamen qualitatem eam ex canalibus, quibus vehitur, plumbeis contrahere, valde credibile est. VINUM, quod ibi in usu est, per se quidem satis bonum est ac generosum, non unius tamen generis, aliud quidem in Burgundia, aliud in Campania, aliud denique in locis circa Regiam urbem propioribus natum; Istæ vero impuritates, quas in aqua hærere diximus, communiter & vino immiscentur, quippe quod aquâ ab omnibus ferè dilui solet; & præterea artes atque fraudes œnopolarum, in Patria nostra ante complures annos feliciter detectæ, etiám Gallis non sunt ignotæ, adeo, ut Colica plumbea inter ipsos non infrequens a celeberrimis Practicis vino forte lithargyrisato, vel alia ratione corrupto, non sine justa suspicione tribuatur. De CIBO autem id constat, quod varia plerumque herbarum & radicum genera ineptè utplurimum, misceantur, quæ certe non ad omnium palatum, nedum stomachum sunt, & pro dispositione subjecti ad Diarrhœam multum conferre possunt; Tum vero ob jejuniorum frequentiam multus quoque piscium etiam salitorum ibi est usus, ut de aliis nunc bonæ diætæ defectibus ac erroribus non dicam. Quibus ita se habentibus fieri non potest, quin cruditates in ventriculo & primis viis magis magisque augeantur ac cumulentur, & modo citius modo tardius sese exerant, dum alii sub primum statim adventum, alii post aliquod demum temporis spatium morbo isto corripiantur; Quemadmodum

admodum enim nullum de cruditatibus periculum sive metus imminet, ubi 1. Liquor salivæ similis, sive fermentum sive menstruum appelletur, ad digestionem absolute necessarius in statu naturali, recteque constitutus est; Ubi 2. Alimenta, quæ pro nutriendo corpore ingeruntur, sunt boni succi, concoctu facilia, nullis impuritatibus naturæ inimicis gravida; & ubi 3. Quantitas ingestorum non est nimia ac excessiva, sed quantitati liquoris digestionem promoventis, generationemque cruditatum impedientis proportionata; Ita ex opposito his tribus potissimum modis digestio redditur vitiosa, & cruditates in primis viis producuntur, vitio vel menstrui, vel alimentorum sive qualitate peccantium sive quantitate excedentium: Fermentum enim (saliva, menstruum,) sive illud ex ore per Oesophagum descendat, sive ex glandulis superficiem ventriculi internam obsidentibus exsudet, sive utrumque fiat simul, id quod probabilius esse censemus, illud ipsum est, quod substantiam alimentorum in ore jam masticatorum accessioneque copiosa salivæ alteratorum magis subinde penetrat, ac concurrente continuo ventriculi motu penitus dissolvit; Hoc igitur malè & p. n. constituto, effectus ejus non potest non esse vitiosus, qualis enim causa, talis effectus; Alimenta quippe ingesta, præsertim concoctu difficilia, vel vix dissolvuntur ac digeruntur, vel aliquantum digesta ac soluta crudum tamen relinquunt chylum; Largius assumta, ob quantitatem menstrui tantæ ciborum copiæ digerendæ minus sufficientem, quoad magnam partem indigesta remanent, & in primis viis cruditates relinquunt, quæ varios successu temporis motus in ventriculo & primis viis turbulentos ac inordinatos excitant, suamque aciditatem vel acrimoniam pungendo ac vellicando ventriculum & intestina non sine doloroso horum cruciatu exserunt; Tandem vero à natura ceu humores noxii & majus damnum minantes modo plane critico ejiciuntur, ita quidem ut dejectiones per aliquot dies continuentur, & constrictio sphincteris ani tenesmodes à forti ejusdem irritatione tamdiu sentiatur, quamdiu materiæ peccantis, bilis acrioris, affluxus atque inde orta partium vellicatio durat; *Horror febrilis* cum subsequente calore testatur de sensibilitate naturæ, conatu ac motu ad expugnandam materiam hostilem tendente, qui non alius esse videtur, quam motus sanguinis auctus, cum quadam mixtionis alteratione: Criticam enim esse hanc evacuationem probant symptomata levioris plerumque imo levissimi quandoque gradus cum euphoria subsequente conjuncta. *Sitis* quæ ægrum urget, debetur subtractioni & eductioni humorum satis copiosæ per aliquot dies continuatæ, neque enim solæ egeruntur cruditates, sed irritatione tali magnus humorum ad partes illas fit

affluxus

affluxus, qui una cum cruditatibus ejiciuntur; Unde talis fluxus communiter Diarrhœa à toto dici ſolet, quia juxta *Mœbium Tab. XIV.* humores copioſi per alvum rejecti totum genus venoſum eos eò mittere ſatis indicant; Et ex eadem ratione ſitis plerumque purgationem medicamento factam, de qua *Hippocr. Sect. IV. aph. 19.* ſequi ſolet.

§. III.

Circa THERAPEIAM ſive tractationem Curatoriam id quidem vel maxime obſervandum eſt, Motum naturæ Criticum, non facile turbandum eſſe; quamdiu ergo ſymptomata omnia ſunt mitiora, dolores tolerabiles, dejectiones neque nimis frequentes neque nimis violentæ, laſſitudo corporis exigua, medicamentis vix opus eſſe exiſtimamus, præſertim ubi de bonitate temperamenti ac robore naturæ ſatis conſtat; In tali enim caſu, ubi fluxus iſte fit cum quadam euphoria, minime ſiſtendus eſt, ſed pro beneficio potius naturæ habendus, juxta *Hippocr. aph. 2. & 25. Sect. I.* Confer. *Mœbius Tab. XXI.* ubi ait, conſiderandum eſt, an fluxus alvi fiat criticè, & à materia turgente, in tali enim caſu non temerè eſt ſiſtendus. Quando autem morbus ingraveſcit, & ſymptomata in hiſtoria recenſita exaſperantur, (fit enim quandoque ut diarrhœa degeneret in Dyſenteriam vel Lienteriam) tum ſine dubio ad medicamenta erit recurrendum, quod & ceſſante poſt aliquas dejectiones fluxu, remanentibus interim reliquis ſymptomatibus, neceſſitas omnino poſtulare videtur, quo in caſu lene aliquod purgans ad ejiciendam materiam peccantem in corpore adhuc hærentem, propinandum eſſe cenſemus, idque juxta monitum *Hippocratis Sect. I. aph. 25.* ubi ait, ſi qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt; qui aph. in euphoria ægri ſubſequente fundatus eſt. Pro hoc autem ſcopo præ multis aliis ex Fonte Pharmaceutico depromtis medicamentis famoſum illud antidyſentericum, Radix ſcilicet Braſilienſis, Ipecacuanna dicta, exhiberi poteſt, cujus deſcriptionem orbi literato dedit *Guilhelmus Piſo, Medicus Amſtelodamenſis.* Uſus vero hujus ſpecifici adverſus omnes ventris fluxus inventionem ſibi vindicat Dn. *Helvetius* Practicus Pariſienſis, qui à defuncto Rege Galliæ Ludovico XIV. mille aureos dono ſe accepiſſe gloriatur, in libro, cui tit. *Traité des maladies les plus frequentes.* De hoc vero nobili remedio id cumprimis obſervandum, uſum ejus in primis ſtatim diebus maxime ſalutarem eſſe, dum vires corporis adhuc integræ ſunt, ac nondum per diuturnas ac frequentiores dejectiones exhauſtæ, id quod Helvetius innuit his verbis: *ce remede guerit infailliblement toutes ces maladies,* (loquitur autem de fluxibus alvi) *lorsqu'il eſt pris au commencement, & qu'il*

reſte

reste encore quelques forces au malade, hinc est, quod valetudinarios, qui cum alio morbo jam diu luctati sunt, ab hujus remedii usu prorsus excludat, quales sunt v. gr. qui scirrho viscerum, aut vitio pulmonum laborant, aliique. Dosis variat pro diversitate subjectorum Juveni ac viro de coetero robusto satis ac vegeto *Helvetius* ut & *Tournefortius* exhiberi jubent gr. XX. vel XXX. in jusculo mane jejuno stomacho; *Lemery* vero in *tr. cui tit. Traité des Drogues simples* multo parcior est, dum a gr. viij. ad xx. & vix ultra ascendendum esse suadet: De modo vero agendi judicium formari potest ex phoenomenis, quæ usum hujus remedii comitari solent, quæ sequentia sunt 1. post assumtam hujus radicis dosin æger sentit cardialgiæ aliquam speciem, nauseas, sæpius & vomitus, præsertim si dosis fuerit major, ægerque ad vomendum sit facilis; 2. dejectiones per inferiora plus, minus frequentes observantur, ex quo pronum est colligere, quod omni jure pro purgante & quidem per superiora & inferiora agente haberi debeat; Præter vim autem purgandi, aliis medicamentis communem, singularem quandam ac propriam virtutem ei inesse, effectus dubitare non sinit, quamvis nemo hactenus pro certo determinare potuerit, in quo ista proprie consistat; Gallus quidam *Maubec* dictus in in *tract. de dysenteria* rem acu tetigisse sibi visus est, quando vim istam huic radici fere propriam sitam esse ait, in analogia ejus cum fermento illius fluxus, quam ex observationibus elucescere contendit, verbis autem exprimere nescit: Alii vim nudè adstringentem eidem tribuunt, quod tamen minime sufficit, cum per radicis hujus usum non fluxus solum sistatur, sed & morbus perfectè curetur & quidem sat citò, tutò & feliciter, ita quidem, ut *Tournefortius* in libro, *cui tit. Traité de la Matiere Medicale Tom. I. p. 439.* dicat, *si vous faites prendre de cette racine au malade depuis un scrupule jusqu'a une demidragme, vous le verres guerit dans l' intervale d'un jour, comme par enchantement*; Et supra laudatus *Piso in his morbis*, inquit *ad radicem hypecacuannæ tanquam ad sacram anchoram confugiendum, qua nullum præstantius aut tutius in omnibus cum vel sine sanguine fluxibus compescendis natura excogitavit remedium, quippe præterquam quod tuto & efficaciter tenacissimos quoque humores per ipsam alvum, sæpissime etiam per vomitum ejiciat, & a parte affecta derivet, vim quoque adstrictoriam post se relinquit*; Quod si nulla alia quam adstringendi vis ei competeret, tum sane in principio hujus morbi tutò adhiberi non posset, cum per nude adstringentia fluxus quidem sistatur, causa autem morbi minime tollatur: *Dn. Helvetius* pro explicando

 modo

modo agendi dicit: *ce remede degage l' estomac & le bas ventre d'une bile acre & visqueuse, qui cause pour l' ordinaire ces maladies*: Mihi videtur hanc radicem excitare vomitum, partim nauseam procreando, partim etiam irritando fibras ventriculi & intestinorum, sicque etiam dejectiones per alvum promovere, particulis vero amaris balsamicis cum terrestribus mixtis M. S. aliquo modo alteratam ac in mixtione turbatam corrigere, visceribus omnibus tanquam tonicum leniter adstringendo pristinum robur ac tonum restituere: Quicquid autem horum sit, & quomodocunque hoc remedium agat, id minimum certum est, quod *Tournefortius in libro supra cit. p. 443.* asserere non dubitavit, Medicos virtutem hypecacuannæ nulla hactenus ratione aliis medicamentis imitari potuisse, nisi forte pilulis Polychrestis *Becheri* tantum quis tribuere ausit, cum authore in *Psychosophia p. 245.* Quod si vero fluxus sit vehementior, & per tempus bene longum duret, symptomata quoque sint graviora, occurrendum his esse existimo remediis tonicis leniter adstringentibus ex CC. Corall. Terr. sigillat. aliisque, lenientibus & acrimoniam materiæ biliosæ corrigentibus, externe quidem e. gr. sacculis emollientibus anodynis & travmaticis regioni ventriculi impositis ex herb. malv. alth. sanic. fl. verbasc. melilot. hyperic. chamom. &c. Interne vero Emulsionibus ex amygd. sem. papav. alb. 4. frigid. cum aq. convenientibus & gr. j. vel ij. pulver. anodyni, si quidem cruciatus sint intensissimi: De cœtero Diæta sit parca ac tenuis, regulisque Medicis conformis, corpus à frigore probe defendatur, rerum N. N. usus justus ac legitimus observetur, cum in morbis curandis non tam ad farraginem medicamentorum, quam ad Diætam sit respiciendum, juxta effatum Felicissimi Practici *Waldschmidii in Instit. Med. Lib. IV.* quandoque pro Medicina est non uti medicamentis, sed Diæta exacta.

Sectio II.

De FEBRE ARDENTE.

§. I.

Primus hujus morbi *accessus* plerumque est violentus ac subitaneus, dum alii quidem frigus satis intensum cum subsequente calore per totum corpus se diffundente sentiunt, alii non tam de frigore, quam sub initium statim morbi de calore quodam præternaturali conqueruntur, qui

successu

ſucceſſu temporis magis magisque creſcit, & tandem eo usque augetur, ut ægrum recto rationis uſu privet & in delirium conjiciat, quo vel ſponte vel adhibitis remediis ceſſante aut remittente dolores capitis ſentiuntur intenſi, ita ut ſymptoma utplurimum urgens conſtituant: ſuccedit *Sudor* ſatis largus & *Sitis* quædam inexplebilis ac fere clamoſa, cum linguæ fauciumque ariditate ſatis manifeſta; *Vices* remiſſionum atque exacerbationum vel nullæ ſunt vel inordinatæ ac vix obſervabiles; *Reſpiratio* magna, denſa, *inquietudo* fere continua, angores circa præcordia; *pulſus* vehemens, frequens ac durus, *alvus* ſicca, *urina* pauca, tenuis ac ſplendida comparet.

§. II.

Subjectum hujus morbi, ut ad PATHOLOGIAM progrediamur, acuti ac periculoſiſſimi, utplurimum ſunt Adoleſcentes vel viri Juvenes, qui habitu corporis bono, diſpoſitioneque totius machinæ perfecta ac naturali gaudent, & de ſanguine ſufficiente eoque vivido ac florido gloriari poſſunt, maxime vero, qui vel Cholerici ſunt, vel de tali temperamento maximè participant: Cum enim Febris hæc acuta, ardens, nihil aliud eſſe videatur, quam motus ſanguinis eccentricus & orgaſticus cum turbata totius M. S. mixtione vel primaria ſtatim, vel demum ſubſequente, neceſſe eſt, eos omnium facillime ea corripi, quibus naturaliter motus ſanguinis eſt vividior ac celerior, accedentibus præſertim cauſis externis ſequentibus; *Primò* quidem Clima Gallicanum multis aliis eſt calidius & propterea æſtivo tempore in diebus præſertim canicularibus majorem in corpore calorem excitat, ſanguinemque in rapidiorem ſubinde ac inordinatum motum agit: *Deinde* uſus vel abuſus potius vinorum generoſorum, quorum magna Gallis copia ſuppetit, non parum ad hunc morbum confert, dum æſtum ſanguinis multum auget, ejusque una craſin & mixturam alterat: Is vero motu tumultuoſo ad caput aggeſtus, ejusque vaſa nimium diſtendens, dolorem, quin & vigilias, &, ut ſupra dictum, quandoque delirium excitat; Veteres ſanguinem ita conſtitutum appellarunt inflammatum, quod idem eſt, ac ſi dixiſſent, ſanguinem particulis Sulphureis volatilibus ſcatentem in motum rapidiſſimum agi, ſicque dicta ſymptomata producere: Calore per aliquod tempus durante per ſubſequentes ſudores juſto copioſiores corpus humido naturali & neceſſario depauperatur & privatur, unde linguæ fauciumque ſiccitas ad fiſſuras usque, alvi ſiccitas capiti maxime præjudicans, & denique ſitis permoleſta, non poſſunt non oriri: Pulſus, motui quippe

ſanguinis reſpondens, non poteſt non eſſe celerrimus ac fortiſſimus, ſimul vero tenſus ac durus, quando interna partium fibroſarum inflammatio accedit, qualem quinto demum die febri ſupervenientem obſervavi in ſtudioſo quodam, qui ſeptimo die poſt ſæpius iteratas V. S. animam expiravit: Conjuncta interdum hæmorrhagia narium, ſignum eſt quandoque bonum, quandoque funeſtum, vel enim indicat Motum Naturæ Criticum, quo Natura id, quod ſibi moleſtum atque inimicum eſt, excernit, atque è corpore expellit, vel ſolutionem Mæ Sæ arguit, id quod ex reliquo ægri ſtatu & circumſtantiis facile dijudicari poteſt; Quando enim vires decumbentis ſic ſatis bene ſe habent, & nulla alia malignitatis ſigna ſeſe produnt, tunc pro motu potius critico, quam ſolutionis ſigno talis hæmorrhagia narium cenſeri debet, quarum vaſcula, quo debiliora ſunt ac tenuiora eò facilius à ſanguine affluente rumpuntur ſicque naturæ expulſionem intendenti portam quaſi aperiunt: *vid. Foreſtus Lib. II. obs.* unde Sylvius Lib. 2. cap. XVI. dicit, *hæmorrhagia ſymptomatica ægrum valde debilitat & in vitæ diſcrimen conjicit, perſeverante ipſa febre; & talis hæmorrhagia*, inquit porro, *ortum habebit à bile valde acri febrem ardentem quidem producente ac fovente, ſed inſuper ſanguinem admodum attenuante ac diſſolvente, adeo ut viam quærat & inveniat invaſis ad nares tendentibus, ibidemque facile patentibus, vel in utero, vel in hæmorrhoidibus, vel in renibus, vel alibi, unde ſanguis copioſè effluens vires vitales extreme debilitat & in præſens vitæ periculum conjicit ægrum, adeo, ut niſi brevi compeſcatur ſanguinis effluxus, moriendum ſit ægro.* Per hæmorrhagiam autem narium intellectum volo, largum ſanguinis è naribus profluvium, non aliquot ſaltim guttularum ſtillicidium quod in omnibus febribus, præcipue vero ardentibus pro ſigno peſſimo ac lethali habetur; Nihil enim paucum Criticum; unde *Galenus* ait: *Excerni pauca in ægris, unum quoddam ex ſignis eſt, quæ ex toto pravitatem habent, ſive ſanguis per nares excernatur, ſive deorſum per ventrem, ſive per vomitum tale quippiam, quod ſuperfluum ſit, excernatur*; Et *Foreſtus Lib. II. d. febr. obs. XVII. p. 36.* dicit. *nihil, quod decretorium exiſtit, exigue excerni convenit, vel quod non queat tolerari ob copiam ab affectis partibus effunditur, vel imbecillitatem naturæ oſtendit, quæ proponit quidem ſuperflua excernere ſed nequit* & in *Obſervat. 16. quibus*, inquit, *rite & largiter ſanguis per nares erupit, ii ea de cauſa maxime ſervabantur, nec ullum novi, ſi recte ei profluxit ſanguis in hoc ſtatu quenquam mortuum*: Eo-

fere

fere modo res comparata eſt cum ſudore ſubſequente, ille enim rurſus pro diverſitate cauſæ & ſtatus morbi conſiderari poteſt vel ut criticus à natura in bonum inſtitutus, vel ut ſymptomaticus & ab humorum diſſolutione præternaturali magis proveniens, qualem in ſtudioſo illo, cujus ſupra mentionem feci, obſervavi, qui nullum ex ſudore largiſſimo levamen, neque quoad capitis dolorem, neque quoad anxietatem præcordialem aliaque ſymptomata percepit, ſed viribus eo magis penitus exhauriebatur; Utrum enim in hoc illove caſu pro critico ſit habendus, nec ne, ex eventu demum judicari poteſt, ſi ſcilicet ægrum exantlato ſudore melius ſe habere contingat; quod ſi vero omnia in pejus ruant, & ſymptomata magis magisque ingraveſcant, viresque penitus deficiant, nullum amplius dubium ſupereſt, quin pro ſymptomatico ſit habendus: Paroxysmus continuus, qui nullas aut vix ſenſibiles exacerbationum aut remiſſionum vices admittit, verum tandem hujus febris characterem conſtituit. Motus enim ſanguinis ſæpe adeo eſt eccentricus, ut nulla arte, nulloque remedio coerceri aut ſufflaminari poſſit: Unde Sylvius cauſam hujus morbi in bile, ejusque acrimoniâ per æſtum ſolis contractâ, & in M. S. effuſâ quærit, propterea morbum curatu difficilem pronunciat, quia bilis effuſa non poſſit mox è M. S. educi, & ad temperiem laudatam reduci. Motu enim tali ſemel facto, particulæ ſulphureæ volatiles ibi in magna copia exiſtentes, & a bile acriori, æſtate ſecundum Hippocratem motâ, largiusque ſanguini communicata, provenientes, magis magisque explicantur & evolvuntur, omnesque globulos in ſero natantes in motum fortiorem ſecum rapiunt, ſicque motus ſanguinis auctus per circulum vitioſum fit cauſa motus ſubſequentis fortioris, majorisque Maſſæ ſanguineæ turbationis: Urina comparet pauca, ſplendida, ac intenſe rubra, quia ſudores ſunt largi, ſicque humiditates ſeroſæ, quæ alias ex renibus per ureteres in veſicam deſcendunt, per emunctoria cutis excernuntur, ob quam ipſam rationem etiam in ſtatu natutali conſtituti tempore æſtivo, quo plus ſudamus, eo minus mingimus, quo minor autem eſt urinæ quantitas, major vero particularum ſulphurearum volatiliumque copia, & quo tardius ea excernitur, eo magis eam coloratam ac tinctam eſſe oportet, accedente præſertim calore totius corporis vehementiore, humorumque motu veloci, quo particulæ urinam conſtituentes magis evolvuntur, imo urina quandoque ob fortiſſimam ſaturationem comparet ſubnigra, qualem Practici pro ſigno funeſto communiter habent, & *Foreſtus. Lib. II. obs. 19.* talem urinam à ſe ſæpius obſervatam cum perdurante

 delirio,

delirio, aucta faucium inflammatione, extremorum frigore & superveniente partium rigore vel convulsione numerum signorum instantis mortis absolvere ait, eamque ab humore adusto derivat.

§. III.

CURATIO hujus morbi, cum juvenibus præsertim, ob floridam constitutionem maximum ab eo vitæ periculum immineat, cum summo studio ac prudenti circumspectione est tractanda, ita, ut ad dispositionem subjecti & motum naturæ criticum nunquam turbandum solicitè respiciatur, & omnia tempestivè, & absque morâ adhibeantur, quæ sanguinis æstum & calorem præternaturalem temperare, & turbationem Mæ Sæ cohibere aut mitigare possunt: Et ex Fonte quidem I. chirurgico V. S. in principio præsertim morbi, quin instituatur, si habitus ægri sit plethoricus, nil vetat. Quemadmodum suo tempore docuit *Leonh. Fuschiús d. curandi rat.* & authoritate *Galeni* confirmavit *p. 559.* ut & *Hipp. aph. nov. Sponii Sect. V. 28.* Gallis quidem (saltim plerisque, cum de *Bourdelino* Chymico morbos acutos sine V. S. contra morem gallicum curante, dicant *Memoires d. l' acad. d. sciences*) in more positum est, nullo habito temporis discrimine etiam in progressu morbi, & quando is jam maxime invaluit, ad extinguendum calorem sanguinis, æstumque mitigandum V. S. tam diu iterare, usque dum [calor] remittat, cujus rei funestum vidi eventum in dicto Studioso, qui ab initio morbi Chirurgos in consilium vocavit, & ab his venam in uno die septies in brachiis & pedibus sibi secari passus est: Quemadmodum autem omne nimium naturæ inimicum est, ita & V. S. frequentius institutæ, corpus hominis quasi naturali vitæ balsamo privant & effectu salutari intento plerumque destituuntur. *vid. Spony aph. nov. Sect. II. 40.* ubi judicium suum de frequentia V. S. Parisiensium proponit: Præterea quoque Injectio liquoris refrigerantis in fauces fieri potest, ad declinandum inflammationis periculum. II. Ex Fonte Pharmacevtico exhiberi possunt Pulveres temperantes ex salibus neutris, ut arcan. duplic. Tartaro ⊕lat. ⦶ absorbentibus, ocul. cancr. matr. perl. c. alc. cum cephalicis, pulv. cephal. Cam. Pannon. rubr. in aquis convenientibus refrigerantibus, e. gr. nymph. acetos. acetosell. cum Syr. rub. id. granator. aliisque; Dein interponi quoque possunt emulsiones nimium sanguinis motum efficaciter refrænantes & quietem conciliantes ex amygd. d. pineis, sem. papav. alb. 4. frigid. cum aquis refrigerantibus immixtoque pulvere quodam temperante; Denique cessante aliquantum paroxysmo cogitandum erit de exhibendo illo specifico antefebrili, Cortice nimirum Peruviano, Gallis

quoque

quoque valdè usitato, sive in forma pulveris sive Electuarii, sive etiam illo modo, quem *Helvetius* commendat, *in tr.* cui tit. *Methode pour guerir toute sorte de fievres sans rien faire prendre par la bouche*, ubi corticem illum Peruvianum in omnibus febribus Clysteribus immiscere jubet, optimumque inde effectum promittit, ac pluribus observationibus sese expertum esse confirmat; Tandem si ad fontem Diæteticum respiciamus, ægro commendanda est Diæta tenuis ac parca, urgente tamen siti sufficiens potus est subministrandus, non quidem frigidus, quamvis *Leonh. Fuschius* in lib. cit. vigore morbi instante sinceram frigidam tuto exhiberi posse, dicat, id quidem sine dubio de frigida temperata intellectum voluit, uti & *Hippocrates* haustum aquæ cœlestis commendat, *vid. aph. H. Sponii Sect. V. 59.* neque vinosus vel spirituosus, ne forte motus sanguinis magis augeatur, sed aqueus, temperatus, acidulus, v. gr. decoctum ex rad. scorzoner C. C. passul. rad. liquirit. &c. instillatis aliquot guttis spiritus vitrioli ad conciliandam gratam aciditatem quo sanguis diluatur, ejus motus magis magisque inhibeatur, humidum sensibili & insensibili transpiratione deperditum ad liberum autem sanguinis motum apprimè necessarium restauretur, sicque ægro, DEO adjuvante, pristina sanitas restituatur.

TANTUM.



COROLLARIA

ex Anatomia, Chirurgia, & Botanica desumta.

1.

CUriosa admodum anatomicisque maxime utilis est Encheirisis illa nova Ductum Thoracicum inveniendi, ab Exc. D. D. Salzmanno, Univers. Argentorat. Prof. Publ. longe celeberrimo in peculiari dissertatione descripta, quæ in quærendo vase quodam lymphatico majore circa venam Emulgentem sinistram posito, maximam partem consistit.

2.

Ductus hepatico-cysticus, quem Galli quidam sese invenisse

nisse gloriantur, hactenus evidenter satis demonstrari non potuit.

3.

Nova Gallorum tractandi hernias inguinales methodus, scarificando annulum relaxatum ut se constringat & succrescente ibi cicatrice coarctetur, longe præstantior est, communi illa Empiricis familiari ac usitata, quippe cum excisione testiculi conjunctâ, utrum vero æque sufficiens sit, experientiæ relinquo.

4.

Nova lithotomiam exercendi methodus ab Eremita illo Jacobo de Beaulieu, Frere Jaques dicto, inventa, primis quidem annis satis infeliciter, dein vero felicissime exercita, procul dubio, si dextre administretur, optima ac tutissima est.

5.

Paradoxum Botanicum est antehac inauditum plane, quod Dn. Winslow Academiæ Regiæ scientiarum communicavit, & in singulari modo comparandi semina betæ consistit, committendo scilicet terræ betæ majoris folia certo mense decerpta, & vetusto tibiali inclusa, ibique per statum aliquod tempus relinquendo, in quibus certo rursus tempore extractis, magna seminum copia inveniatur; Fides sit penes authorem.

